

فاطمه^(س) هم اسوه حسنه است

تعبیر پیامبر^(ص) درباره حضرت زهرا^(س) که فارغ از رابطه پدر و دختری بیان شده است، پرده از حقایق منحصر به فردی درباره حضرت فاطمه^(س) برمی دارد؛ اینکه پیامبر^(ص) می فرمایند: «فَاطِمَةُ بَعْضُهُ مِثِّي» یعنی فاطمه زهرا^(س) جزئی از آن وجود مقدس است یا تعبیر «ان... یغضب لغضب فاطمه...» ثابت می کند که حضرت صدیقه^(س) همان خصایص نبوی را دارا بوده اند. لذا همان طور که رسول خدا^(ص) اسوه حسنه برای مردم هستند، دختر گرامی شان نیز صاحب مقام عصمت و اسوه حسنه هستند که الگویی از ایشان، زندگی ما را متحول می کند.

به تاریخ راه نشان داد

حضرت زهرا^(س) هم در زندگی فردی و هم در سیره اجتماعی، الگویی بی بدیل هستند؛ به عنوان مثال در زندگی اجتماعی، ولایتمداری ایشان در اوج قرار داشت، لذا وقتی امام معصوم^(ع) فرمودند: «اجازه دهید (آن دو نفر) به عبادت شما بیایند» با اینکه در فشار بودند و تمایل قلبی نداشتند، بیان کردند: «التَّيْبُ تَيْبٌ وَ الْخَوْفُ أَمْتُكَ. اِفْعَلْ مَا تَشَاءُ!» یعنی خانه متعلق به شماست و من هم خدنگزار در خانه شما هستم. یا وقتی خطبه فدکیه می خواندند و روی ناقه سوار شده بودند و به در خانه مهاجر و انصار می رفتند، واقعه غدیر را یادآوری کردند و فرمودند: «مگر فراموش کرده اید که پدرم، رسول خدا^(ص)، می فرمودند: مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَى مَوْلَاهُ؟» در آن هنگام سیره اجتماعی خود را عیان می کردند و راه را به تاریخ نشان می دادند.

موقعیت شناسی بودند

باید توجه داشت زن در خانواده، چندین موقعیت و جایگاه مختلف را تجربه می کند؛ اعم از دختری، خواهری، همسری و مادری و باید بدانند در این موقعیت ها چه رفتاری داشته باشند که نقش و رسالت خود را ایفا کنند. پاسخ این سؤال در سیره حضرت صدیقه کبری^(س) به زیبایی تمام تجلی دارد و نقشه راه ایفای آن ها را به بهترین شکل مقابل چشمان تاریخ و همه زنان و مردان ترسیم کرده است؛ چنان که فراز به فراز زندگانی حضرت زهرا^(س) درس آموز است و باید در منابر و مجالس تبیین شود.

فاطمه^(س)، تجسم ولایتمداری بودند

رابطه پدر و فرزندی حضرت زهرا^(س) با رسول خدا^(ص) در عین عاطفه و محبت، تجلی والا ترین جلوه های ولایتمداری بود؛ چنان که وقتی بعد از پیروزی پیامبر^(ص) در یکی از غزوات، پرده فاخر بر خانه و گردن بند بر گردن آویختند و بعد متوجه شدند رسول خدا^(ص) از این عمل ناراضی اند، هم پرده و هم گردن بند را باز کردند و به خادم خانه دادند که آن ها را بر صدقه دهد. این رفتار برای امروز ما هم درس است که برای مثال اگر رهبر معظم انقلاب می فرمایند باید کالای ایرانی استفاده شود، دیگر چون و چرایی باقی نماند و لیبیک بگوییم.

در کوران فتنه ها، جان فدای ولایت شدند

همان طور که امیرالمؤمنین^(ع) در نهج البلاغه بیان کرده اند، بعد از پیامبر^(ص) فتنه ها شروع شد. در زمان حضرت رسول^(ص) نفوذ کلام ایشان به قدری زیاد بود که دشمنان در درون نمی توانستند فتنه به پا کنند و اقدامی علیه اسلام انجام دهند و تا مسجد ضراری شکل می گرفت، آیه نازل می شد و ایشان نشان دادند که زن می تواند هم در خانه پیامبر^(ص) وارد عمل می شدند. اما بعد از رسول خدا^(ص)، فتنه ها و عقده ها بیرون ریخت و اینجاست که نقش منحصر به فرد حضرت فاطمه^(س) مشخص می شود؛ اینکه در کوران حوادث چطور حامی و مدافع ولایت بودند و پشت ولی خدا درآمدند. لذا فقط خدا می داند بعد از شهادت حضرت زهرا^(س)، امیرالمؤمنین^(ع) چقدر احساس تنهایی می کردند؛ نه فقط از باب فقدان همسر، بلکه برای از دست دادن سنگری محکم، جان فدا و مدافع ولایت.

بررسی جلوه های الگو بخش سیره فاطمی در ابعاد فردی و اجتماعی در گفت و گو با حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدحسن وحدتی شبیری

بانوی خانه قهرمان میدان

گفت و گو

آمنه مستقیمی! وقتی از شخصیت والای حضرت زهرا^(س) سخن به میان می آید و تاریخ، راوی جان فدا شدن ایشان در مسیر ولایت می شود، شاید در ذهن بسیاری از ما این سؤال شکل بگیرد که ما کجا و یگانه بانوی عالم کجا؟ مگر می شود به آن وجود خورشیدگونه نزدیک شد؟ در حالی که مروری بر سیره مبارک زندگی ایشان نشان می دهد که حضرت صدیقه^(س) در عین زندگی عادی و ایفای نقش های معمول فردی و اجتماعی، تاریخ را چنین مرهون خویش کرده اند. فرارسیدن فاطمیه فرصتی است مغتنم بر مرور هر دو بعد این رفتارها که درباره آن با حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدحسن وحدتی شبیری، رئیس مدرسه عالی فقا هت عالم آل محمد^(ع)، گفت و گو کرده ایم.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید حسن وحدتی شبیری: پیامبر^(ص) می فرمایند: «فَاطِمَةُ بَعْضُهُ مِثِّي» یعنی فاطمه زهرا^(س) جزئی از آن وجود مقدس است یا تعبیر «ان... یغضب لغضب فاطمه...» ثابت می کند که حضرت صدیقه^(س) همان خصایص نبوی را دارا بوده اند. لذا همان طور که رسول خدا^(ص) اسوه حسنه برای مردم هستند، دختر گرامی شان نیز صاحب مقام عصمت و اسوه حسنه هستند

به کمترین ها قانع بودند

حضرت زهرا^(س) در ایفای نقش همسری نیز سنگ تمام گذاشتند و نوع رفتار ایشان، بهترین الگوها برای نجات زندگی خانوادگی امروز از بحران و فروپاشی است؛ حضرت صدیقه^(س)، حتی از شوهر درخواستی نداشتند و هرگز از امیرالمؤمنین^(ع) چیزی تقاضا نکردند که تهیه آن از عهده ایشان خارج باشد و حضرت علی^(ع) را با لقب «ابا الحسن» که در فرهنگ عرب نشانه اوج احترام و عزت است، خطاب می کردند. حضرت زهرا^(س) به کمترین ها در زندگی با امیرالمؤمنین^(ع) قانع بودند و بارها پیش می آمد که چند روز پیاپی در خانه چیزی به عنوان طعام نداشتند و وقتی حضرت امیرالمؤمنین^(ع) می فرمودند پس چرامن را مطلع نکردید، پاسخ می دادند: «از خدا خجالت می کشم که تو را تکلیف کنم به چیزی که توان انجامش را نداری!»

خانه داری را فضیلت می دانستند

از قله های سیره فاطمی، فضیلت دانستن خانه داری است. تقسیم کار خانه میان حضرت زهرا^(س) و امیرالمؤمنین^(ع) هم الگویی مطلوب برای زندگی خانوادگی امروز ماست؛ به ویژه آنکه صدیقه کبری^(س) خشونت بودند به حضور در منزل و مدیریت امور داخلی آن، اما امروز متأسفانه بسیاری از ما به تقلید از غرب، فضیلت خانه داری را تضعیف کرده ایم، در حالی که نقل است پیامبر^(ص) در مسجد پرسیدند: «بهترین فضیلت برای زنان چیست؟» وقتی امیرالمؤمنین^(ع) این سؤال را برای فاطمه زهرا^(س) بیان کردند، ایشان فرمودند: «بهترین فضیلت برای زن، آن است که نه مردی او را ببیند نه او مردی را.»

هیچ چیز مهم تر از ولایت نیست

فاطمیه و مجالس عزاداری حضرت زهرا^(س) مرزیه^(س)، فرصتی است مغتنم که زیست عقیقانه و سبک زندگی مؤمنانه حضرت زهرا^(س) در ابعاد مختلف تبیین شود؛ به ویژه این نکته که آن بانو چگونه در عین زیست عقیقانه و به عنوان کسی که حتی از فرد نابینا حجاب می کند، وقتی پای دفاع از ولایت به میان می آید، به میدان می آید و خطبه می خواند، اهمیت ولایتمداری و دفاع از ولایت را بیش از پیش نشان می دهد؛ اینکه هیچ چیز مهم تر از ولایت نیست و حتی بر نماز مقدم است! و در دفاع از ولایت، نمی توان و نباید هیچ عذر و بهانه ای آورد.

تراز کامل زن در اندیشه اسلامی

اجتماعی برجسته، زن مسلمان هرچه در عرصه اجتماعی رشد کند، باید به مادری خود افتخار کند و اثرگذاری او بر فرزندان، در حد مطلوب باشد و به نهایت برسد. اگر این ابعاد متوازن پرورش یابند، جمله حضرت امام خمینی^(ره) محقق می شود که فرمود: «از دامن زن، مرد به معراج می رود». این مفهوم را می توان این گونه هم تعبیر و تکمیل کرد: از دامن زن، خانواده و جامعه نیز به معراج می رود و تمدن به اوج می رسد.

حضرت زهرا^(س) الگویی واقعی و تحقق یافته برای زن امروز است. او نشان می دهد که زن مسلمان، می تواند هم مادری مؤثر باشد و هم یک کنشگر اجتماعی برجسته، هم بنده خدا و هم سازنده جامعه باشد.

فاطمی، سرافراز و سازنده است و امنیت روحی خانه و جامعه را تأمین می کند. رهبر معظم انقلاب می فرمایند: «امروز جامعه ما نیاز دارد تا از مکتب فاطمه زهرا^(س) تعلیم بگیرد.» (۱۳۸۰)

شناخت فاطمی باید از حالت مراسم و احساس، به سبک زندگی روزمره و هویت عملی تبدیل شود. حضرت زهرا^(س) قامت ایستاده زن مؤمن است؛ زنی که هم اهل نور و عمل بود، هم اهل عبادت و جهاد، هم اهل مهر و هم اهل مقاومت.

سازوکارهای اجتماعی باید به سمت پرورش زنی حرکت کنند که در سه بعد معنویت، خانواده و جامعه، متوازن رشد کند، بنده واقعی خدا، مادر نمونه و کنشگر

«با همه مقام و ظرفیت، پشت سر امیرالمؤمنین^(ع) مثل کوه ایستاد.» (۱۳۷۱)

این ایستادگی، احساسی یا شعاری نبود، بلکه آگاهانه، تحلیل مند و زمان شناس بود. زن مسلمان امروز نیز بیش از هر زمان دیگری به چنین بصیرت و حکمتی نیاز دارد.

● الگوی فاطمی برای زن امروز زن مسلمان امروز اگر به درستی از زهرا^(س) مرزیه^(س) الگو بگیرد، می تواند در خانه محور آرازش و تربیت نسل باشد، در جامعه فعال و اثرگذار عمل کند و در فضای مجازی به جای تقلید و خودنمایی، مؤثر و جریان ساز باشد و هویت مؤمنانه را تقویت کند. در واقع زن

خانواده و مسئولیت اجتماعی تجلی یافت. در بیان بزرگان است که ایشان تمام فضایل پیامبری را داشتند و می توانستند مقام پیامبری داشته باشند، اما در خانه هم مادر و همسری نمونه بودند. این نشان می دهد که خانه داری، موجب محدودیت زن نیست، بلکه عرصه ای برای تربیت انسان و ساختن آینده است. در عرصه اجتماعی نیز، حضرت زهرا^(س) الگوی جهاد و اقدام مؤمنانه بودند. رهبر حکیم انقلاب می فرمایند: «حضرت زهرا^(س) یک جاهدگر به تمام معنا، خستگی ناپذیر محنت پذیر و سختی تحمل کن است.» (۱۳۶۸)

در تراز یک رهبر بود اما در خانه مادر بود، عمیق ترین نکته این الگو را نشان می دهد، زن می تواند هم قدرت نرم اجتماعی داشته باشد و هم در خانه و تربیت فرزندان، الگویی بی نظیر باشد. حضرت زهرا^(س) در ساحت معنوی، نمونه کامل انسان شدن اند. ایشان، تجلی جنبه ملکوتی وجود انسان هستند و در واقع مسیر رسیدن به اوج معنویت را به همگان نشان داده اند. در بیانات رهبر معظم انقلاب آمده است: «طرف ملکوتی وجود انسان، در زهرا^(س) اظهر متجلی است.» (۱۳۷۰)

اما بزرگی ایشان، تنها به عبادت و معنویت محدود نمی شود، بلکه شأن حضرت زهرا^(س) در ترکیب متوازن عبادت،

حضرت فاطمه زهرا^(س) فراتر از یک چهره تاریخی، نمونه ای زنده و راهنما برای زیست مؤمنانه زن مسلمان هستند. ایشان نشان دادند که زن می تواند هم در خانه، مادر و همسری نمونه باشد و هم در جامعه کنشگر، متفکر و تأثیرگذار. رهبر معظم انقلاب در این باره می فرمایند: «فاطمه زهرا^(س) یک زن اسلامی است؛ زن در بالاترین تراز زن اسلامی، یعنی در حد یک رهبر.» (۱۳۹۵)

این تعبیر دقیق، حکایت از جایگاه زن در اسلام دارد. زن می تواند هدایتگر تاریخ و سازنده جامعه باشد و در عین حال، رسالت مادری و تربیت نسل را نیز به بهترین شکل برعهده بگیرد. جمله رهبر فرزانه انقلاب که می گویند، «فاطمه زهرا

یادداشت

حجت الاسلام والمسلمین خاتمی ابراهیمی
مدیرمسئله اجتماعی حوزه علمیه خراسان